

Eesti peaminister Kaja Kallas, Soome peaminister Sanna Marin, Läti peaminister Krišjānis Kariņš, Leedu president Gitanas Nausėda

25. mai 2022

Balti riikide ja Soome ühenduste ühispöördumine piirkondliku koostöö tõhustamiseks fossiilkütuste kasutamise järkjärguliseks lõpetamiseks

Lugupeetud peaminister Kaja Kallas!

Edastame teile enne eelseisvat, 30. –31. mail toimuvat Euroopa Ülemkogu kohtumist ülevaate meie soovitud esmajoones Venemaa fossiilkütustest ja seejärel kõigist fossiilkütustest piirkondliku sõltumatuse saavutamiseks.

Ukrainas puhkenud sõja algusest peale on Eesti, Läti, Leedu ja Soome teinud märkimisväärset koostööd välispoliitika ja julgeoleku vallas. Me tunnustame teie jõupingutusi Venemaa fossiilkütuste impordile embargo kehtestamiseks. Seda potentsiaali saaks rakendada ka piirkondliku koordinatsiooni edendamisel seoses Venemaa fossiilkütustest loobumiseks vajalike sammude kavandamisega. Riigid on oma energiasüsteemide paindlikkuse suurendamise nimel ülemäära keskendunud üksnes gaasitarnete mitmekesistamisele, ehkki tegelikult peaksime regioonis fossiilkütustest järkjärgulise loobumise kiirendamiseks hoopis jõud ühendama.

Kuna piirkondlik gaasiturk hõlmab kõiki kolme Balti riiki ja Soomet, on regionaalse gaasinõudluse vähendamisele suunatud tegevusel mõju üksnes siis, kui see on omavahel koordineeritud. Praegune olukord, kus nii Eestis, Lätis kui ka Soomes kaalutakse püsivate LNG terminalide ehitamist, ähvardab tekkida üleliigne fossiilse gaasi võimekus arvestades võrdlemisi väikest regionaalset nõudlust. Nende projektide tõttu jääks piirkond aastakümneteks kuluka ja saastava fossiilkütuse lõksu. Peame olema ettevaatlikud, et riikide vahel koordineerimata erasektori initsiatiivid ei hakkaks rohepöörde eesmärkidele vastu töötama. Hiljutises valitsustevahelise kliimamuutuste paneeli (IPCC) [aruandes](#) on selgelt kirjas, et selleks, et kliimakriisi kõige halvemaid tagajärgi vältida aitav Pariisi kliimaleppega püstitatud eesmärk meil käeulatuses püsiks, tuleb otsekohe teha täiendavaid jõupingutusi kasvuhoonegaaside heitmete vähendamiseks.

Palume Teid väga võtta arvesse meie ettepanekuid järgmiste sammude planeerimisel, mis aitaks meie piirkonda (Balti riigid ja Soome) Vene gaasist ning fossiilkütustest lahti ühendada ning viia ellu Euroopa roheleppe ja RePowerEU eesmärgid:

- **Toetada Venemaa fossiilkütuste kohest keelustamist, millele järgneb üksikasjalik tegevuskava ühiskondlikult vastutustundlikul moel fossiilkütustest loobumiseks nii ruttu kui võimalik, võttes ühtlasi arvesse ka keskkonna ja elurikkuse alaseid kaalutlusi.** Meie piirkond on juba praegu Venemaa fossiilkütuste terves Euroopa Liidus keelustamise eestseisja. Nüüd oleks õige hetk hakata ka tervet piirkonda hõlmava fossiilsest gaasist ja kõigist fossiilkütustest loobumise ning subsiidiumite lõpetamise kava väljatöötamise eestvedajaks.
- **Välja töötada piirkondlik analüüs gaasisektori dekarboniseerimise võimalustest, mis põhineks kindlatel numbritel ning võtaks arvesse gaasinõudluse vähenemise eeldatavat määra.** See

analüüs peab olema kooskõlas selliste rahvusvaheliste kohustustega nagu Euroopa roheline kokkulepe, „Eesmärk 55“ („Fit for 55“) kliimapakett ning Pariisi kliimakokkulepe. Hoidumaks sellest, et kliimaeesmärkidest ja vajalikust dekarboniseerimisest tuleneva gaasinõudluse vältimatu kahanemise kontekstis rajatakse ülemäära suur veeldatud maagaasi (LNG) tarnevõimekus, on oluline, et enne selle analüüsi valmimist ei kavandata mitte mingisugust alalist fossiilset päritolu gaasi taristut, sealhulgas LNG terminale.

- **Hoiduda edasiseist fossiilkütuste kasutamise kinnistamisest. Selleks tuleb gaasitarnete erakorralisele mitmekesistamisele määrata range lõpptähtaeg.** Sellist mitmekesistamist tuleb käsitleda üksnes ajutise meetmena, kuni fossiilkütustest loobumine on saavutatav energiasäästu, taastuenergia ulatusliku kasutuselevõtu ning taastuvate gaaside (põllumajandusjäätmetest ja rohumaajääkidest toodetud biogaasi ning taastuva vesiniku) kasutamisega, kui elektrifitseerimine ei ole saavutatav.
- **Koordineerida piirkondlikku reaktsiooni muutustele energiaturul,** sealhulgas tösiasi, et Venemaa gaasile ei saa kindel olla. Energia- ja kliimakoostöö tugevdamiseks on vaja kasutada kõiki võimalusi, sealhulgas ühistegevust tarneraskuste lahendamiseks ning koostööd ringmajanduse põhimõtete kasutuselevõtu ja dekarboniseerimise edendamiseks kõigis sektorites teadus- ja arendustegevusest kuni ühiste taastuenergiaprojektideni välja.
- **Laiendada kiiresti energiatõhusus- ja energiasäästumeetmeid ja -kavu,** millel on ülisuur roll nõudluse vähendamisel fossiilset päritolu gaasi järele ning kõrgete energiahindade mõju leevendamisel. Näiteks võib tuua töös olevatele ja kavandatavatele energiatõhususmeetmetele lisarahastuse leidmise ja nende ajas ettepoole toomise (nt hoonete renoveerimine), samuti administratiivkoormuse kahandamise ja ülemäärasest paberimajandusest loobumise. Suhteliselt kiired meetmed on näiteks tuuletõkete, pööningu- ja seinaisolatsiooni, topeltklaasidega pakettakende, nutikate energiasäästusüsteemide ning energiatõhusate valgussüsteemide paigaldamine. Teiste maade kogemustega tutvumine ning nendest õppust võtmine võib samuti kasulik olla ning veelgi meie riikide niigi tihedat koostööd edendada.
- **Osutada tööstusele tuge gaasikasutuse ja energiatarbimise vähendamiseks,** toetada gaasi asendamist tööstuslike soojuspumpadega, kus seda on paslik teha, toetada suuremal määral ringmajanduse mudelite kasutuselevõttu ning seada prioriteediks taastuvate gaaside nagu biometaan ja taastuv vesinik kasutamine sektorites, kus üleminek on kõige keerulisem. Ülimalt oluline on ka energiaostulepingute (PPA) sõlmimise hõlbustamine ning see, et vajalik mitterahaline tugi, näiteks uued õppeprogrammid nii hoonete energiatõhususe parendamiseks kui ka energiasektori ja tööstuse kui sellise dekarboniseerimiseks, oleks kiiremini kättesaadav.
- **Soodustada taastuvate energiaallikate kiiremat kasutuselevõttu, elektrifitseerimist ja paindlikkuslahendusi.** See hõlmab tervet rida samme, alustades tugitaristu ja nõudluse juhtimise arendamisest ja lõpetades päikese- ja tuuleenergia ulatuslikuma kasutuselevõttuga. Mitmest neist sammudest on välja toodud ka Euroopa Komisjoni RePowerEU kavas. Seetõttu on oluline:
  - ◆ määrata kindlaks nn “mine” (*to-go*) piirkonnad, kuhu tuuleparkide püstitamiseks väljastatakse load kiirkorras, arvestades samal ajal ka keskkonnanõuetega ning vajadusega hinnata potentsiaalseid keskkonnamõjusid ;

- ◆ paigaldada avalike hoonete ja parkimismajade katustele päikesepaneelid ning kaaluda päikesepaneelide kohustuslikuks muutmist kõigi uute ja renoveeritud hoonete puhul, arvestades sealjuures “energiatõhusus ennekõike” printsiibiga;
- ◆ toetada tootvaid tarbijaid (*prosumers*), taastuenergia kogukondi ning elektrijagamiskeeme nii rahaliselt kui ka muul moel;
- ◆ toetada soojuspumpade paigaldamist gaasiboilerite asemele ning linnapiirkondades ühendada hooned tõhusasse kaugküttevõrku;
- ◆ keelustada gaasiboilerite paigaldamine uutesse korterelamutesse ja eramajadesse;
- ◆ hoiduda metsaraie intensiivistamisest ning vältida turba kaevandamist ning selle kasutamist energiaallikana;
- ◆ toetada kaugkütte dekarboniseerimist heitsoojuse ja tööstuslike soojuspumpade kasutamise abil;
- ◆ soodustada end tõestanud energiasalvestustehnoloogiate nagu pumphüdroelektrijaamade ja soojussalvestuse mastaapimist ning tarbimiskaja (*demand side flexibility*) kasutamist tipphetkede gaasinõudluse kompenseerimiseks ;
- ◆ kiirendada üleminekut erinevatele elektromobiilsuslahendustele ning liikuda sõidukite elektrifitseerimise suunas.

→ **Toetada paketi „Eesmärk 55“ („Fit for 55“) ambitsiooni suurendamist**, sealhulgas seada ulatuslikumaid eesmärke energiatõhususe direktiivi (EED), ehitiste energiatõhususe direktiivi (EPBD) ja taastuenergia direktiivi (RED) ning autode ja kaubikute süsinikuheitemäärasid käsitleva määruste raames.

Ootame teilt Euroopa roheleppe rakendamisel julgeid otsuseid. Ukrainas toimuva sõja tõttu on see küsimus veelgi pakilisema loomuga ning see kujutaks endast kindlameelset vastust agressorile. Loodame, et saate meie soovitusel Euroopa Ülemkogus arvesse võtta. Oleme valmis Teie jõupingutusi toetama ning Teiega nende teemade arutamiseks kohtuma.

Heade soovidega

Siim Kuresoo, Eestimaa Looduse Fondi juhatuse aseesimees

/allkirjastatud digitaalselt/

Eesti

Eestimaa Looduse Fond
 Eesti Roheline Liikumine
 Päästame Eesti Metsad
 Roheline Pärnumaa
 Arengukoostöö Ümarlaud
 MTÜ Niilusoo
 MTÜ Ökotark (Bioneer.ee)
 Matka-Rebane OÜ

Tartu Üliõpilaste Looduskaitsering MTÜ
Mittetulundusühing Tipu Looduskool
Eesti Keskkonnahariduse Ühing
MTÜ Eesti Ornitoloogiaühing
Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna Keskus
Keskkonnaõiguse Keskus
MTÜ Läänerannik
MTÜ Pärandkoosluste Kaitse Ühing
MTÜ Balti Keskkonnafoorum
Eesti Looduskaitse Selts
Fridays for Future Eesti

Leedu

Circular Economy, VŠĮ "Žiedinė ekonomika"
Association Greens of Klaipeda, Asociacija Klaipėdos Žalieji
LT Greens, Susivienijimas Žali LT
Environmental Coalition of Lithuania, Aplinkosaugos koalicija
Environmental Information Center, Aplinkosaugos informacijos centras
Klaipedian Initiative for Democracy and the Environment, Asociacija "Klaipėdiečių iniciatyva už demokratiją ir ekologiją (KIDE)"
Lithuanian Ornithological Society, Lietuvos ornitologų draugija
Labanora's Forest Club, Labanoro klubas
Center for Environmental Policy, VŠĮ Aplinkos apsaugos politikos centras
For a Clean Lithuania, VŠĮ "Už švarią Lietuvą"
Creative Corner 360°, Kūrybos kampas 360°
Lithuanian Fund for Nature, Lietuvos gamtos fondas
Student Scientific Society of Natural Sciences, Studentų Gamtininkų mokslinė draugija
Fridays for Future Lithuania
Extinction Rebellion Lithuania, Sukilimas prieš išnykimą

Läti

Green Liberty, Zaļā brīvība
Birdlife International Latvia, Latvijas ornitoloģijas biedrība
Pasaules dabas fonds (WWF-Latvia)
Coastal Environmental Protection Society, Piekrastes vides aizsardzības biedrība
Fridays for Future Latvia
Baltic Environmental Forum Latvia, Baltijas Vides Forums

Soome

Friends of the Earth Finland, Maan ystävät
Finnish Association for Nature Conservation, Suomen luonnonsuojeluliitto ry
Greenpeace Nordic
Finnish Nature League, Luonto-Liitto ry
Creatura Think & Do Tank
Fridays For Future Finland
Protect Our Winters Finland
350 Finland
Climate Move

GREENPEACE

ROHELINE PÄRNUMAA

Arengukoostöö Ümarlaud

KDE klaipėdiečių už demokratiją ir ekologiją iniciatyva

Suomen luonnonsuojeluliitto

Bioneer Eesti esimene roheline elustiili portaal

Climate Move

